

Primljeno / Received
09-02-2021 / 2021-02-09Prihvaćeno / Accepted
27-03-2021 / 2021-03-27Mihela Melem Hajdarović
Borna Fuerst-Bjeliš

Odnos jezika i prostornoga identiteta u historijskogeografskim istraživanjima – pregled (multi)disciplinarnih pristupa

The relationship of language and spatial identity in historical geography research: a review of (multi)disciplinary approaches

Istraživanja uporabe jezika i prostornoga identiteta te njihova međuodnosa omogućuju da se kao objekti proučavanja pojavljuju u lingvistici, geografiji, antropologiji, etnologiji, sociologiji, psihologiji i filozofiji. Sukladno tomu, javljaju se brojni termini koji su ishodišno nastali u jednoj disciplini, ali se zbog multidisciplinarnosti pojma rabe i u drugim disciplinama. Istraživanja terminologije na području uporabe jezika pokazale su veliku raznolikost (*lingvistička geografija, arealna ili spacijalna lingvistika, geografska lingvistika, jezična geografija, geografija jezika, geolingvistika*). U radu se analiziraju i definiraju navedeni pojmovi, njihova poveznica s pojedinim disciplinama te raspravljaju pojedini terminološki nedostaci. Cilj je istraživanja pregled područja istraživanja uporabe jezika i prostornoga identiteta u širem smislu te posebno položaj i pristupi istraživanju u historijskoj geografiji. Rad analizira uzorak od 124 članka (objavljena uglavnom na hrvatskom i engleskom jeziku) prema autorima, objektu istraživanja, metodologiji rada i razdoblju objavljivanja na temelju čega se izdvajaju tri karakteristična razdoblja tijekom kojih su se istraživanja razvijala i mijenjala.

Ključne riječi: uporaba jezika, jezik i identitet, prostorni identitet, historijska geografija, kulturna geografija, geolingvistika

Language use and spatial identity research are topics of interest in linguistics, geography, anthropology, ethnology, sociology, psychology, and philosophy. Accordingly, there are numerous related terms that originated in one discipline but are also used in other disciplines, making them multi-disciplinary. Research on terminology in the field of language use has shown great diversity (*linguistic geography, areal or spatial linguistics, linguistic geography, the geography of language, geolinguistics*). The paper analyzes and defines the aforementioned concepts, their connection with individual disciplines, and discusses individual terminological shortcomings. The aim of this paper is to review the field of research regarding the use of language and spatial identity in a broader sense, and especially the position of and approaches to research within historical geography. The paper analyzes a sample of 124 articles (published mainly in Croatian and English) according to author(s), research objective, methodology, and period of publication. Based on this, three characteristic periods during which research developed and changed have been distinguished.

Key words: language use, spatial identity, language and identity, historical geography, cultural geography, geolinguistic

Uvod

Jezik ostavlja izrazito dubok otisak u ljudskom društvu. Toliko dubok da je, prema mnogima, upravo on jedna od najvažnijih sastavnica pri definiranju identiteta, kako pojedinca tako i regije, nacije, pa čak i nadnacionalnih zajednica (Pranjković, 2007; Scotti Jurić, 2007; Šakić i Kotrla, 2007). Premda simbioza jezika i identiteta traje od samih početaka ljudskoga društva, većina istraživanja njihova međudnosa započela je u XIX. stoljeću, kad je svijest o njihovoj povezanosti postala raširenijom i kad su pri definiranju identiteta nacionalni tiskani jezici, dakle oni koji imaju pisanu potvrdu, zauzeli ključnu ideološku i političku ulogu (Anderson, 1990). To je razdoblje početaka narodnih preporoda i nacionalnih buđenja u Europi. Od tada su jezik i identitet predmet istraživanja brojnih znanosti, od kojih svaka ima svoje specifične objekte i ciljeve istraživanja te svoju metodologiju rada.

Jezična istraživanja

Geografija se tradicionalno bavi prostornim aspektima jezika (npr. prostornom distribucijom, kartiranjem, toponimijom), no početkom XX. st. iz njezina se korpusa znanja počela izdvajati zasebna grana – jezična geografija. No po čemu je jezična geografija (engl. *Language Geography*, franc. *la géographie des langues*) drukčija od lingvističke geografije (engl. *Linguistic Geography*, franc. *la géographie linguistique*, njem. *Sprachgeographie*) koja je u to doba kao zasebna znanstvena disciplina već postojala? Po čemu se ona razlikuje od arealne ili spacijalne (prostorne) lingvistike ili geolingvistike? Jedan od prvih pokušaja utvrđivanja distinkcije između jezične i lingvističke geografije bio je onaj brazilskoga geografa C. M. Delgada de Carvalha (1962, 75), koji je istaknuo da obje pripadaju humanističkoj geografiji, koja u svim kulturnim manifestacijama razlikuje nešto geografsko, no „jezična geografija pretpostavlja povijest formiranja geografskoga područja pojedinih jezika, neovisnih o jezičnim pojavama, dok se lingvistička geografija više primjenjuje na geografske utjecaje koji mijenjaju riječi, termine ili izraze te mijenjaju njihovo značenje i izgovor, u prostoru ili u uporabi”. S obzirom na učestalost ko-

Introduction

The language leaves an extremely deep imprint in human society. So deep that, according to some, it is one of the most important components in defining the identity of individuals, regions, nations, and even supranational communities (Pranjković, 2007; Scotti Jurić, 2007; Šakić and Kotrla, 2007). Although the symbiosis of language and identity dates from the very beginnings of human society, most research of their interrelation began in the 19th century, when the awareness of their connection became more widespread and when printed media played a key ideological and political role in defining identity (Anderson, 1990). This is the period when numerous European national revivals and awakenings began. Since then, language and identity have been the subject of research in numerous fields, each of which has its own specific objectives and goals, and its own methodology.

Language research

Geography has traditionally dealt with the spatial aspects of language (spatial distribution, mapping, toponymy), but at the beginning of the 20th century, a separate branch emerged—language geography. But how is language geography (*La Géographie des langues*) different from linguistic geography (*la géographie linguistique* or *Sprachgeographie*), which already existed as a separate scientific discipline at that time? And how does it differ from areal or spatial linguistics or geolinguistics? One of the first attempts to distinguish between linguistic geography and geography of languages was that of Brazilian geographer C. M. Delgado de Carvalho (1962, 75), who pointed out that both belong to the domain of human geography, which takes in all cultural manifestations differentiated geographically, but the geography of “languages assumes the history of the formation of the geographic area of certain languages, independent of linguistic phenomena proper, while linguistic geography is applied rather to the geographic influences that modify words, terms or expressions and alter, in space or rather in use, their meaning and pronunciation.” Given the frequency of use in scientific literature,

rištenja u znanstvenoj literaturi lingvistička geografija pripada lingvističkom, a jezična geografija geografskom korpusu znanja. Lingvistička geografija (ili dijalektna geografija, geografska lingvistika) jest jezikoslovna disciplina koja istražuje raširenost jezičnih (dijalektnih) pojava na nekom geografskom prostoru nastojeći iz njih iščitati tijekove jezičnih promjena i jezičnoga razvoja (Bottiglioni, 2015; Lafkioui, 2020). Građu za svoja istraživanja prikuplja s pomoću unaprijed sastavljenih upitnika, koje na istraživanom području (unaprijed odabranom punktu) popunjavaju odabrani ispitanici (Lončarić, 1997). Rezultat istraživanja lingvističke geografije jest lingvistička karta ili atlas, koji su polazište za istraživanja na drugim područjima znanosti poput jezične geografije. S vremenom se u sklopu lingvističke geografije razvila arealna odnosno spacijalna (prostorna) lingvistika koja istražuje širenje strukturnih obilježja (fonoloških, morfoloških, sintaktičkih ili drugih) u jezicima nekoga jezičnog područja (Campbell, 2015).¹

S druge strane, u sklopu jezične geografije ne analiziraju se unutarnja obilježja jezika, već vanjska poput distribucije oblika komunikacije (govora ili pisma) ljudske populacije. Ona utvrđuje i kartira lokacijske obrasce takve komunikacije i istražuje procese odgovorne za takve obrasce (Wagner, 1991). Za razliku od Carvalha, Breton (1975) točnije određuje položaj jezične geografije u sustavu znanosti i smješta je dublje u humanističku geografiju, pod okrilje kulturne geografije. Geografi, prema Bretonu (1991), jezik vide kao globalni kulturni fenomen te nastoje razumjeti kako su se kulturna obilježja, poput jezika, uspjela „širiti, održavati i postaviti u određenom društvenom okruženju na način koji je jednak, ili se pak razlikuje, od ostalih kulturnih, socijalnih ili ekonomskih obilježja” (Breton, 1991). Unutar jezične geografije postoje dva glavna, različita područja: geografija jezika i jezici geografije.

Inverzija u nazivima vrlo je važna i ističe širok spektar interesa geografa u istraživanju jezika. Geografija jezika pokazuje kako se upotreba jezika prostorno razlikuje, a istraživanja jezika geografije bave

linguistic geography belongs to the linguistic corpus of knowledge, and language geography to the geographical corpus of knowledge. Linguistic geography (i.e. dialectal geography, geographical linguistics) investigates the prevalence of linguistic (dialectal) phenomena in a geographical area, trying to read the course of language change and language development from them (Bottiglioni, 2015; Lafkioui, 2020). The material for their research was collected using pre-compiled questionnaires, which were filled in by selected respondents in the research area (at pre-selected points) (Lončarić, 1997). The result of research in linguistic geography is a linguistic map or atlas, which can be the starting point for research in other fields like language geography. Over time a new branch of linguistic geography has evolved, called areal or spatial linguistics, which concerns the diffusion of structural features (phonological, morphological, syntactic, etc.) across the languages of a linguistic area (Campbell, 2015).¹

In contrast, within language geography internal facts of language are not analyzed, rather external facts like the distribution of forms of communication (speech or script) of human populations are scrutinized. It ascertains and maps locational patterns of communication, and investigates the processes responsible for such patterns (Wagner, 1991). Unlike Carvalho, Breton (1975) identified the position of language geography in the system of science more accurately, and placed it deeper into human geography, under cultural geography. This is because geographers see language as a global cultural phenomenon, and are interested in ascertaining how a cultural trait, like language, has succeeded in “spreading, maintaining itself, establishing itself in a given social setting in a way that is the same as or different from other cultural, social, or economic characteristics” (Breton, 1991). Within language geography, there are two principal fields: geography of languages and languages of geography.

The inversion in the names is very important and highlights the broad range of the interests of geographers in language research. Geography of

¹ Peter Auer (2013) tvrdi kako postoji potreba za novim pristupom tri- ma uspostavljenim poljima (dijalektna geografija, arealna lingvistika i prostori manjinskih jezika) koji ne banalizira vezu između jezika i prostora i daje govornicima važnije mjesto.

¹ Peter Auer (2013) argued that there is a need for a new approach to the three established fields (dialect geography, areal linguistics, and language minority spaces) which un-trivializes the connection between language and space and moves the speakers to the fore.

se ulogom jezika u izgradnji geografskoga znanja i načina kako jezik utječe na praksu izvođenja geografske nastave ili istraživanja (Desforges i Jones, 2001; Jones, 2009).

Geolingvistika je interdisciplinarni pojam kojim se služe uglavnom lingvisti, geografi i sociolozi. Među geografima uglavnom obuhvaća istraživanja odnosa upotrebe jezika i njihova društvenoga konteksta, osvjetljava „socio-prostorni kontekst upotrebe jezika i izbora jezika, mjeri jezičnu raspodjelu i raznolikost, identificira demografska obilježja jezičnih skupina kako bi se procijenila relativna praktičnost važnost, korisnost i dostupnost različitih jezika s ekonomskoga, psihološkoga, političkoga i kulturnoga stajališta specifičnih govornih miljea” (Williams, 1988; 2). Breton (1991) pak smatra kako se geolingvistička (ili etnolingvistička geografija) prije svega bavi općim opisom relevantnih problema i metodologije, a zatim raznim primjerima regionalne distribucije te upućuje na neke specifične dimenzije u kojima geolingvistika djeluje (prostorna, društvena, ekonomska, vremenska, politička i jezična). Za postizanje određenih istraživačkih ciljeva geolingvistika se koristi kvantitativnim podatcima, razrađuje teorijske ili grafičke modele, analizira evolucijske procese ili razrađuje programe jezičnoga planiranja. Kad se geolingvistici prilazi kao jednom od geografskih potpodručja, tada ona obuhvaća istraživanja kulturnih, političkih ili ekonomskih procesa koji utječu na distribuciju ili status jezika/jezikâ (Gunnemark, 1991).

Zbog interdisciplinarnosti jezično-geografskih istraživanja geografi se obično koriste i rezultatima istraživanja drugih disciplina, najčešće povijesti, sociologije i lingvistike. Jedan od jezično-geografskih izvora svakako može biti rezultat istraživanja lingvističke geografije – karta ili atlas. U tom slučaju istraživač kartu gleda kao osnovnu sliku jezika – vernakularni pejzaž. U geografskim istraživanjima uporabe jezika i njegove povezanosti s nacionalnim identitetom istraživač može na temelju takvih karata/atlasa steći dojam jesu li se i kako narodni jezici mijenjali (jer jezik jednoga mjesta nije isti krajem XIX. stoljeća i danas), kako su se odvijale migracije (npr. u ratovima) te jesu li neki jezici možda potpuno nestali (u uvjetima depopulacije određenih, posebno ruralnih područja). Jezična se geografija

languages is a field that shows how language use varies spatially, and languages of geography refers to the role of languages in the construction of geographical knowledge or how language affects the geographical practice of teaching or research (Desforges and Jones, 2001; Jones, 2009).

Geolinguistics is an interdisciplinary term mostly used by linguists, geographers, and sociologists. When used by geographers, it concerns with the relationship between language use and human context, illuminating the “socio-spatial context of language use and language choice, measures language distribution and variety, identifies demographic characteristics of language groups, to assess the relative practical importance, usefulness and availability of different languages from the economic, psychological, political and cultural standpoints of specific speech milieu” (Williams, 1988; 2). Breton (1991) thought geolinguistic (or ethnolinguistic geography) to be primarily concerned with the general description of relevant problems and methodology, and secondarily with various examples of regional distribution. He pointed out some specific and ambitious dimensions in which geolinguistics operated (spatial, societal, economic, temporal, political, and linguistic). To achieve specific research goals, it uses societal numerical data, elaboration on theoretical or graphical models, analyses of evolutionary processes, and elaborations language planning programs). Geolinguistics, when used as a sub-discipline of geography, is the study of cultural, political, or economic processes that affect the distribution or status of language(s) (Gunnemark, 1991).

Due to interdisciplinarity in language geographical research, geographers usually also use research from other fields of science (most often history, sociology, linguistics). One of the sources could certainly be a map/atlas, created as a result of linguistic geography research. In this case, the researcher sees the map as the basic image of language—the landscape of vernaculars. Also, in geographical research of language and its connection with national identity, a researcher can get the impression on the basis of such maps/atlas of how vernaculars changed and disappeared (because the contemporary language of a place is not the same as it was in the late 19th century), or migrations took place

nastoji koristiti rječnicima i književnim djelima za proučavanje kolokvijalnoga idioma. Na isti način autobiografski zapisi pružaju uvid u razmišljanja o jeziku kod odabranih pojedinaca, a istraživanjem fokusnih grupa ili intervjuiranjem moguće je utvrditi kako o uporabi jezika razmišljaju današnji ispitanici.

Prva geografska istraživanja uporabe jezika uglavnom su se odnosila na prikazivanje prostornoga rasporeda jezika, koji je s pomoću geografske skale, razvrstan prema lokalnim, regionalnim, nacionalnim ili globalnim prostornim značajkama (ista skala upotrebljava se i pri identitetskim istraživanjima). Najrecentnija istraživanja uporabe jezika bave se međudnosom jezik – kultura – identitet (individualni/grupni) (Jones, 2009), načinom na koji određeni jezik utječe na nastavu geografije i/ili geografska istraživanja (Desforges i Jones, 2001) te vodena poststrukturalnim interesima istražuju veze između geografije i jezika. Danas se jezikom unutar geografije uglavnom bave jezična, kulturna (istražuje jezične politike definirane preko jezika i toponimije) i politička geografija (istražuje jezične promjene kroz prizmu političkih zbivanja), a u povijesnom kontekstu i historijska geografija.

Važan teorijski rad na području teorije jezične geografije ostvarili su Delgado de Carvalho (1962), Philip L. Wagner (1958; 1991), Colin H. Williams (1988; 1996) te u nešto manjem opsegu Peter Jordan (2007; 2011), koji je, međutim, posebno važan zbog svoga istraživačkog doprinosa na području Jugoistočne Europe i Hrvatske. Tijekom XX. st. objavljena su istraživanja nastanka, razvoja i osobitosti jezika s velikim brojem govornika (de Carvalho, 1962; Tyler, 1964; Hess, 2009) i manjinskih jezika koji funkcioniraju unutar većega jezičnog areala, npr. istraživanja velškoga (Williams, 1950; Aitchison i Carter, 1985; 1994) i keltskoga jezika (Withers, 1983) u Velikoj Britaniji te domorodačkoga jezika kičva (kečua) u Ekvadoru (Knapp, 2019) i huastečkoga dijalekta u Meksiku (Melendez Guadarrama, 2018). Suvremena jezična istraživanja uglavnom se bave jezičnim arealima koji se iščitavaju iz semantičkih karata (Siebenhutter, 2018), okoliša (Lawson i Kingsley, 2018) te religijskih (Siebenhutter, 2019) i geopolitičkih identiteta (Lois-Gonzales i dr., 2018; Medby 2019). Jezičnoidentitetska istraživanja do

(e.g. during wars). In conditions of depopulation of certain (especially rural) areas, we are witnessing the disappearance of some languages. Language geography tends to use collected vocabulary and literary works to study colloquial idioms. In the same way, autobiographical records provide insight into the way certain individuals think about language. Through focus group research or interviews it is possible to determine how a given respondent regards language.

The first geographical research of language was mainly related to the presentation of the spatial distribution thereof, which was classified according to local, regional, national, or global spatial features with the help of a geographical scale (the same scale is used in spatial identity research). The most recent research clusters are the language–culture–identity relationship (individual/group) (Jones, 2009), the way a particular language affects teaching geography and/or geographical research (Desforges and Jones, 2001), and post-structural interest in the links between geography and language. Today, language within geography is mainly dealt with by language, cultural (exploring linguistic policies defined through language and toponymy), and political geography (exploring linguistic changes vis-à-vis political events).

Significant theoretical works in the field of language geography, were written by Delgado de Carvalho (1962), Philip L. Wagner (1958; 1991), Colin H. Williams (1988; 1996), and to a certain extent Peter Jordan (2007; 2011). During the 20th century, research was published on the origin, development, and peculiarities of languages with a large number of speakers (de Carvalho, 1962; Tyler, 1964; Hess, 2009) and minority languages functioning within a larger linguistic area, such as research of Welsh in the UK (Williams, 1950; Aitchison and Carter, 1985; 1994) and Gaelic (Withers, 1984; Campbell, 1945), the indigenous Kichwa language in Ecuador (Knapp, 2019), and the Huastec dialect in Mexico (Melendez Guadarrama, 2018). Contemporary language research mainly deals with language areas that are read from semantic maps (Siebenhutter, 2018), and environmental (Lawson and Kingsley, 2018), religious (Siebenhutter, 2019), and geopolitical identity (Lois-Gonzales et al., 2018; Medby

sada su provedena za velški jezik u Londonu (Segrott, 2011), irski u Irskoj (Johnson, 1992), ukrajinski u Ukrajini (Kulyk, 2019) i „srpsko-hrvatski” u Jugoslaviji (Greenberg, 2005; Jordan, 2018). Prisutna su i istraživanja nešto manjega opsega za njemački (Brešan Ančić, 2015) i talijanski jezik (Balenić i Klobučar, 2011) na području pojedinih hrvatskih regija, koja obrađuju različita razdoblja te ulaze u historijskogeografski okvir. Jedan od metodoloških pristupa kojim se u posljednjih desetak godina analizira jezična dinamika jest istraživanje jezičnoga kulturnog krajolika, koji odražava život ljudi na nekom području – njihov jezik i identitet. Termin *jezični pejzaž* (engl. *linguistic landscape*) prvi su put 1997. upotrijebili Landry i Bourhis, a od tada je manji broj geografskih i lingvističkih radova istraživao povezanost jezika i prostornoga identiteta u jezičnim kulturnim pejzažima urbanih područja (Šakaja, 1998; Grbavac, 2013; Gradečak-Erdeljić i Zlomislić, 2014; Rončević, 2019).

Identitetska istraživanja

Geografija je usmjerena na jednu posebnu identitetsku značajku – njegovu prostornost. Tako je, stoga, usmjerena i na istraživanja odnosa prostornoga identiteta i uporabe jezika, proučavanje i prikaz njihove distribucije te detekciju uzročno-posljedičnih veza koje su takvu distribuciju uvjetovale. Veza geografije, jezika i identiteta vrlo je snažna. Jezik se smatra jednim od najvažnijih tvorbenih faktora identiteta. Stoga su istraživanja identiteta vrlo često vezana uz jezik i obrnuto, a radi potpunijega razumijevanja obilježja i odnosa neophodno ih je i geografski, ali i vremenski pozicionirati. Do znatnijega napretka u jezičnim i identitetskim istraživanjima došlo je tek krajem XIX. odnosno početkom XX. stoljeća zahvaljujući francuskoj modernoj geografskoj školi koja je pod snažnim utjecajem Vidala de la Blachea, konceptualizirala regiju kao homogeni tip kulturnoga pejzaža, nastao kroz međuodnos (prirodne) sredine (franc. *milieu*) i načina života (franc. *genres de vie*) koji se može razumjeti i kroz značajke lokalne kulture određene zajednice, koja među ostalima, uključuje i jezik. Blacheove posibilističke postavke kasnije je djelomično preuzeo američki geograf

(2019). Linguistic-identity surveys were conducted for Welsh in London (Segrott, 2011), Irish in Ireland (Johnson, 1992), Ukrainian in Ukraine (Kulyk, 2019), and Serbo-Croatian in Yugoslavia (Greenberg; 2005, Jordan, 2018). There is also less-extensive research of German (Brešan Ančić, 2015) and Italian in certain Croatian regions (Balenić and Klobučar, 2011), which cover different time periods within the historical-geographical framework. One of the methodological approaches that analyzes language dynamics is the research of linguistic cultural landscapes, which reflects the life of people in a given area, i.e. their language and identity. The term *linguistic landscape* was first used in 1997 by Landry and Bourhis. Since then, a small number of geographical and linguistic works have investigated the connection between language and spatial identity in linguistic cultural landscape of urban areas. (Šakaja, 1998; Grbavac, 2013; Gradečak-Erdeljić and Zlomislić, 2014; Rončević, 2019).

Identity research

Geography is focused on one special identity characteristic of language, i.e. its spatiality. This means that it is focused on research of the relationship between identity and language, the study and presentation of their distribution, and the detection of cause-and-effect relationships that determine such distribution. The connection between geography, language, and identity is very strong. Language has always been considered one of the most important formative factors of identity. Therefore, research on identity is very often related to language and vice versa, and in order to better understand the characteristics and relationships, it is necessary to position them both geographically and temporally. Significant progress in linguistic and identity research came around the turn of the 19th century to the 20th century. Thanks to the French modern school of geography, which was strongly influenced by Vidal de la Blache, the ‘region’ was conceptualized as a homogeneous type of cultural landscape, created through the relationship between the (natural) environment (*milieu*) and the way of life (*genres de vie*), which can be understood through local characteristics the culture of a particular community, i.e. language, etc. Blache’s possibilistic

Carl O. Sauer (1925) u svojoj konceptualizaciji pojma kulturnoga pejzaža. Sve češći objekt istraživanja vezan uz identitet i njegov odraz u kulturnom pejzažu postaje tek nakon 1970-ih zahvaljujući utjecaju simboličkoga interakcionizma u sociologiji i radovima američkih antropologa, a od 1990-ih sve češće se istražuje i formiranje identiteta u uvjetima globalizacije.

Identitetu se pristupa s polazišta istovjetnosti, po kojemu je nešto jedinstveno i samim time različito od drugoga. No prilikom njegova definiranja (izgradnje) usporedno se odvijaju dva procesa – jedan pri kojem se, zahvaljujući istim značajkama, pojedinac poistovjećuje s drugima unutar vlastite zajednice te drugi, koji ga, zahvaljujući njegovim značajkama, razlikuje od neke druge, susjedne zajednice (Grbić, 1994). U okviru geografije identitetskim temama najviše se bave regionalna i društvena geografija, a unutar društvene geografije kulturna, politička i historijska geografija. Njihova istraživanja upućuju i na mogućnost postojanja višestrukih identiteta prema prostornim razinama, po kojima netko istovremeno može biti Slavonac, Hrvat i Europljanin. Te prostorne identitetske odrednice u nečijem identitetu mogu biti uravnoteženo izražene, ali mogu biti i jače ili slabije izražene (Cifrić i Nikodem, 2006). Crang (1998) smatra da se prostorni identiteti mogu iskazati sustavom simbola koji oblikuju identitet. Ti sustavi simbola mogu biti, primjerice, zastava i grb (države, regije, grada), dijalektne osobitosti jezika (lokalni i regionalni identiteti), vidljivi elementi pejzaža (spomenička baština, grafiti, arhitektura, ergonimi) (Šakaja, 2003; 2004), gradska ili regionalna toponimija (Crljenko 2008; Šakaja i Crljenko, 2017) te institucionalizacija regionalnih organizacija (udruge, klubovi, škole i sl.) koje svojim postojanjem (i nazivima) upućuju na jače izražen regionalni identitet (Vukosav i Fuerst-Bjeliš, 2015; 2016).

Historijskogeografska istraživanja

S obzirom na to da je 'geografija prošlih razdoblja' sintagma kojom definiramo historijsku geografiju (Baker, 1972; 2003; Glamuzina i Fuerst-Bjeliš, 2015), pri pregledu stanja područja utvrđeno je

postulates later partially inspired the American geographer Carl O. Sauer (1925) in his conceptualization of cultural landscapes. An increasingly common objective of research related to identity and its reflection in the cultural landscape arose only after the 1970s thanks to the influence of symbolic interactionism in sociology and the works of American anthropologists; and the formation of identity in globalization since the 1990s.

Identity is approached from the point of view of uniqueness, according to which something is unique and thus different from other things. However, during its construction (definition), two processes took place in parallel—an identity was built in which the individual identifies with others within his own community, and also distinguishes their community from another, neighboring community (Grbić, 1994). Within geography, regional and human geography are mostly concerned with identity topics. And in the field of human geography, cultural, political, and historical geography are most often concerned with identity. Research also points to the possibility of the existence of multiple spatial identities, according to which one can be, for example, a Slavonian (regional), a Croat (national), and a European (supranational) at the same time. These spatial identity determinants in one's identity can be balanced, but some can be more pronounced than others (Cifric and Nikodem, 2006). Crang (1998) suggested that spatial identities could be expressed by a system of symbols shaping identity. These systems of symbols could be: flags and coats of arms (of countries, regions, or cities); dialectal features of the language (local and regional identities); visible elements of the landscape (monumental heritage, graffiti, architecture, ergonomics) (Šakaja, 2003; 2004); urban or regional toponymy (Crljenko 2008; Šakaja and Crljenko, 2017); and the institutionalization of regional organizations (associations, clubs, schools, etc.) with an important role in regional identity (Vukosav and Fuerst-Bjeliš, 2015; 2016).

Historical Geography

Considering that the geography of past periods is the way of we define historical geography (Baker, 1972; 2003; Glamuzina and Fuerst-Bjeliš, 2015), when reviewing the state of an area, it was also deter-

koliko radova kroz prizmu geografije prošlih razdoblja sagledava uporabu jezika i prostorni identitet te stoga pripada historijskogeografskom korpusu znanja. U tom su području provedena brojna istraživanja (Breton, 1979; Knapp, 1987; Johnson, 1992; Greenberg, 2005; Novak, 2012; Stolac, 2014; Brešan Ančić, 2015; Melnytska, 2016; Knapp, 2019) koja uglavnom imaju deskriptivan i analitički pristup, a koriste se formalnim (službene popisne statistike, rječnici, pravopisni priručnici, jezične monografije) i neformalnim istraživačkim izvorima (novinski članci, natpisi na fotografijama i odjeći) te metodama anketiranja, intervjuiranja i analize karata.

Metodologija rada

Analiza je provedena pretraživanjem znanstvenih radova kojima je objekt istraživanja usmjeren na povezivanje identiteta i jezika indeksiranih u okviru međunarodnih platforma WoSCC i Scopus te hrvatskih nacionalnih platforma Hrčak i CROSBİ da bi se dobila detaljnija slika stanja područja u Hrvatskoj. S obzirom na multidisciplinarnost istraživane tematike pregled stanja područja proširen je i na druge geografske subdiscipline (jezičnu geografiju, geolingvistiku, kulturnu i političku geografiju), ali i na radove geografiji susjednih disciplina – lingvistiku, etnologiju, antropologiju i sociologiju. Ovisno o disciplini koja je u radu zastupljena mijenjaju se i izvori i metode znanstvenoga rada.

Pretraživanje je izdvojilo uzorak od 124 rada objavljena u razdoblju od 1937. do 2020. Radovi su pretežno napisani (objavljeni) na engleskom jeziku, premda su autori iz različitih država, odnosno s različitih govornih područja, te na hrvatskom jeziku. Većina radova, njih 71, empirijskoga je karaktera, a 53 su teorijskoga ili metodološkoga karaktera. Svi su radovi analizirani s obzirom na vrijeme objavljivanja, korištenu metodologiju, vrijeme obuhvaćeno istraživanjem te s obzirom na ishodišnu disciplinu. Posebno je provedena analiza kojom su u međuodnos dovedeni vrijeme objavljivanja članka te objekt istraživanja i primijenjena metodologija rada, koja je pokazala da postoje tri karakteristična razdoblja tijekom kojih se razvijaju metode rada i mijenjaju objekti istraživanja.

mined how many works look at the use of language and spatial identity, and therefore belong to the historical-geographical corpus of knowledge, i.e. to the geography of past periods. Numerous studies have been conducted in this area (Breton, 1979; Knapp, 1987; Johnson, 1992; Greenberg, 2005; Novak, 2012; Stolac, 2014; Brešan Ančić, 2015; Melnytska, 2016; Knapp, 2019), which mainly use descriptive and analytical access, formal (official census statistics, dictionaries, spelling manuals, language monographs) and informal research sources (newspaper chains, inscriptions on photographs and clothing), and methods of surveying, interviewing, and map analysis.

Methodology

We conducted a search of scientific papers on the international platforms WoSCC and Scopus as well as the Croatian national platforms Hrčak and CROSBİ, in which the objective was to connect identity and language in order to get a more detailed image of the state of research in Croatia in particular. Considering the interdisciplinarity of the researched topic, the overview was extended to other geographical subdisciplines (linguistic geography, geolinguistics, cultural and political geography), and also to other non-geographical literature of related disciplines—linguistics, ethnology, anthropology and sociology. Depending on the discipline represented in the paper, the sources and methods of scientific work vary.

The search resulted in the discovery of a total of 124 papers, published in the period from 1937 to 2020. The papers are mostly published in English (although the authors are from various countries, i.e. from various language areas) and in Croatian. Most of the papers (71) are of an empirical character, and 53 are of a theoretical or methodological character. We analyzed all papers concerning the time of publication, the methodology used, the research period, and source discipline. Then, an analysis was conducted which correlated the time of publication of the article and the research objective and applied methodology, which showed that there are three characteristic periods during which methods were developed and research objectives changed.

Posebna je pažnja usmjerena na 49 radova historijskogeografskoga karaktera. Radovi su analizirani s obzirom na vrijeme objavljivanja i autore. Pri tome su se nastojali definirati karakteristični klasteri prema objektu njihova istraživanja. Odnos jezika i identiteta u pretraženim istraživanjima grafički se prikazao s pomoću mrežnih grupa, odnosno metodom analize društvenih mreža (NodeXL Basic).

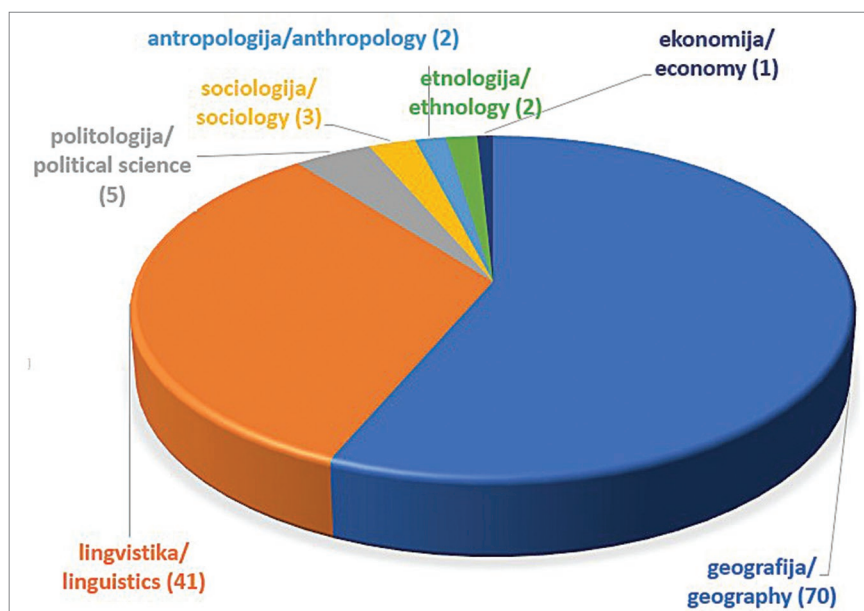
Rezultati i rasprava

Stanje područja prema ishodišnoj disciplini (sl. 1) pokazalo je da najveći broj radova pripada geografskom korpusu znanja, njih 70. Nešto manje, 41, pripada lingvističkom korpusu znanja. S područja politologije 5 je radova, sociologije 3 rada, a po 2 su iz antropologije i etnologije. Jedan rad pripada području ekonomije. Ako se izdvoje samo geografski radovi i razvrstaju prema geografskoj subdisciplini (sl. 2), pokazuje se da 64 % radova pripada historijskoj geografiji, 24 % kulturnoj geografiji, a 12 % političkoj geografiji. Pri tome se može utvrditi da se 75 % radova bavi istraživanjem prošloga razdoblja, a 25 % bavi se novijim razdobljem (unatrag nekoliko godina) (sl. 3). Upravo ovakvi odnosi ističu važan položaj historijske geografije u istraživanjima odnosa jezika i identiteta. Istraživanje

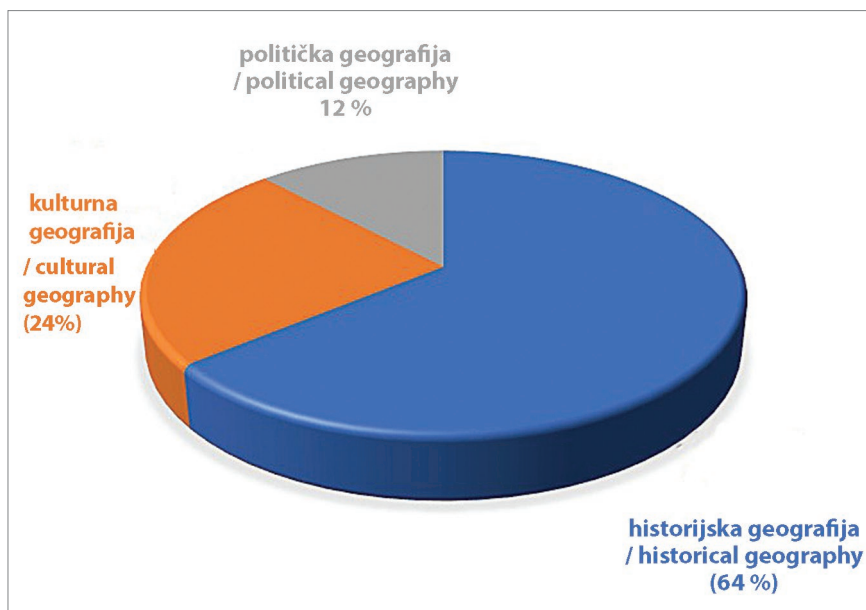
We paid special attention to 49 works of historical-geographical character. An analysis was performed concerning the time of publication and the most frequent authors, then an attempt was made to determine whether they could be classified into clusters, according to research objective. We considered that the relationship between language and identity in the research could best be represented graphically with the help of network groups, so we used the method of social network analysis (NodeXL Basic) for this purpose.

Results and discussion

The examination of the current research according to the source discipline showed (Fig. 1) that the largest number of papers belongs to the geographical corpus of knowledge: 70. Somewhat less-41-belong to the linguistic corpus of knowledge. There are 5 papers in the field of political science, 3 in sociology, and 2 in anthropology and ethnology. One paper belongs to the field of economics. If we look only at geographical works and divide them according to geographical subdiscipline (Fig. 2), we find that 64% of works belong to historical geography, 24% to cultural geography, and 12% to political geography. It was also found that 75% of the papers deal with research of the past period, and 25% deal with the recent period (Fig. 3). A large number of works dealing with the past period confirm the important position of historical geography in research

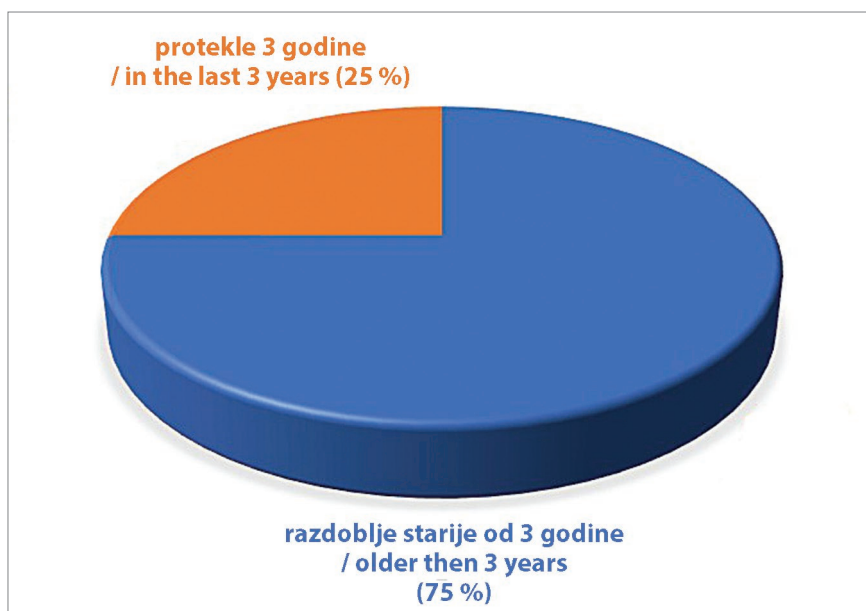

Sl. 1. Stanje područja prema ishodišnoj disciplini
Fig. 1 State of the art according to the sourcing discipline
Izvor: autorice članka
Source: authors of the article

Sl. 2. Stanje područja prema geografskoj subdisciplini
Fig. 2 State of the art according to the geographical subdiscipline

Izvor: autorice članka
Source: authors of the article

Sl. 3. Stanje područja s obzirom na vremenski obuhvat istraživanja
Fig. 3 State of the art according to the coverage of the research

Izvor: autorice članka
Source: authors of the article

je također uputilo na tri karakteristična razdoblja tijekom kojih su se mijenjali objekti istraživanja i metodologija rada: 1950. – 1979., 1980. – 1999. i 2000. – 2020.

Razdoblje 1950. - 1979.

Radovi koji su nastali u najstarijem razdoblju uglavnom su teorijski (Bottiglioni, 1954; Wagner,

the relationship of language and identity.). The research showed that there are three characteristic periods during which the research objectives and the methodology have changed: 1950–1979; 1980–1999; and 2000–2020.

Research period 1950 - 1979

The works created in the earliest period are mostly theoretical (Bottiglioni, 1954; Wagner, 1958; 1966;

1958; 1966; Carvalho, 1962; Breton, 1974; 1976). Rjeđe su empirijski, a pritom se uglavnom koriste deskriptivnim i analitičkim pristupom. Objekt istraživanja najčešće je uporaba jednoga od većih svjetskih jezika (Delgado, 1962; Tyler, 1964), čiji razvojni put i prostorni raspored autori opisuju u radu. Metodologija rada također je jednostavna, a obično uključuje korištenje rezultata i raspravu o već objavljenim radovima iste ili slične tematike (geografske ili s drugih područja znanosti). Tijekom ovoga razdoblja geografi u Velikoj Britaniji započeli su istraživanja velškoga jezika (Williams, 1937; Rees, 1947; Williams, 1950; Thomas, 1956). Rezultati su pokazali prostornu redukciju uporabe velškoga jezika i broja govornika tijekom XIX. st. Areal je sveden uglavnom tek na ruralno područje u odnosu na prevladavajući većinski areal engleskoga jezika. U ovom razdoblju javljaju se i istraživanja koja etničku pripadnost i jezik vezuju uz formiranje identiteta (međugrupne pripadnosti) (Giles, 1977a; 1977b) i radovi koji identitet promatraju kroz međudnos religije, jezika i nacionalnosti (Williams, 1979).

Razdoblje 1980. - 1999.

Radovi nastali u srednjem razdoblju rjeđi su (Williams, 1988; 1996). Uglavnom su rezultat nastavljenih napora britanskih stručnjaka u istraživanju velškoga jezika (Aitchison i Carter, 1985; 1988; 1994; Baker, 1985), ali pojavljuju se i istraživanja keltskoga jezika (Withers, 1983). Kao izvor podataka najčešće se koristi službena popisna statistika te razna izvješća vezana uz uporabu jezika u obrazovnom sustavu (osobito u istraživanjima manjinskih jezika). Nastavljaju se istraživanja etnolingvističkoga identiteta (Gudykunst, 1989).

Razdoblje 2000. - 2020.

Radovi nastali u suvremenom razdoblju rijetko su teorijskoga (Jordan, 2007; 2011), a češće empirijskoga tipa. Objekt istraživanja specijaliziran je i najčešće usredotočen na istraživanja uporabe određenoga jezika ili nekoga njegova obilježja. Takva su primjerice istraživanja uporabe domorodač-

Carvalho, 1962; Breton, 1975; 1976). They are less often empirical, and if they are then they mostly use a descriptive and analytical approach. The research objectives mainly deal with the use of one of the major world languages (Delgado, 1962; Tyler, 1964), and development paths and spatial arrangements. The methodology of the papers is also simple, and usually includes consultation and reference to papers of the same or similar topics (geographical or from other fields) that have already been published. It was during this period that a group of geographers began researching the Welsh language in the UK (Williams, 1937; Rees, 1947; Williams, 1950; Thomas, 1956). The results showed a spatial reduction in the use of the Welsh language and the number of speakers during the 1900s. The area was reduced mainly to rural pockets in relation to the predominant majority area of the English language. During this period, there are also studies that link ethnicity and language to the formation of identity (intergroup affiliation) (Giles, 1977a; 1977b) and works that observe identity through the relationship between religion, language, and nationality (Williams, 1979).

Research period 1980 - 1999

Works created in the middle period are rarer (Williams, 1988; 1996). They are largely the result of continued efforts by British experts in Welsh language research (Aitchison and Carter, 1985; 1988; 1994; Baker, 1985), but more Celtic language research emerged (Withers, 1983). Official census statistics and various reports related to the use of languages in the education system (especially in minority language surveys) are most often used as a source of data. Research on ethnolinguistic identity also continued (Gudykunst, 1989).

Research period 2000 - 2020

The works created in the modern period are rarely theoretical (Jordan, 2007; 2011), and are more often of an empirical type. The research objectives are specialized and most often focused on the use of a particular language or some of its characteristics. Such is, for example, research on the use of

kih jezika (Melendez Guadarrama, 2018; Knapp, 2019) i istraživanja jezične raznolikosti na području jedne države (npr. Indije, Kalra i Dutt, 2019). Suvremena istraživanja uglavnom su orijentirana na jezično-identitetska pitanja, tako Segrott (2011), primjerice, u istraživanja velškoga jezika uvodi novu dimenziju i istražuje utjecaj velškoga jezika na identitetsko određenje Velšana koji žive u Londonu, a Johnson (1992) ulogu jezika i obrazovanja u procesu nacionalnoga buđenja. Jezično-identitetska istraživanja hrvatskoga prostora proveli su Greenberg (2005) i Jordan (2018) koji su analizirali raspad „srpskohrvatskog” jezika i njegov utjecaj na formiranje identiteta, Balenović i Klobučar (2011) analizirale su kulturološke dodire talijanskoga i hrvatskoga jezika, a Brešan Ančić (2015) istražila je ulogu njemačkoga jezika u političkom životu Dalmacije početkom XX. st. te odnos prema težnji stanovništva za uvođenjem službenoga hrvatskog jezika.

Metodologija rada i izvori istraživanja razlikuju se tijekom svih tih razdoblja. U početku su česti tradicionalni (kvantitativni) izvori kao što su službena popisna statistika i izvještaji o uporabi jezika u obrazovnim sustavima, no s vremenom se uz njih dodatno počinju koristiti različite kvalitativne metode uključujući anketne upitnike (Grbić, 1994; Balenović i Klobučar, 2011), dubinske intervjuje (Segrott, 2001) te istraživanja toponima na kartama ili na terenu (Crljenko, 2008; Coupland, 2010; Fuerst-Bjeliš, 2011; Šimunović, 2011; Crljenko i Zupanc, 2016; Šakaja i Crljenko, 2017; Fuerst-Bjeliš i Vukosav, 2019). Također se češće koriste i analiziraju neformalni izvori poput novinskih članaka i/ili autobiografskih zapisa (Novak, 2012), rječnika, pravopisnih priručnika, monografija (Greenberg, 2005), telefonskih imenika (Šakaja, 2003), starih razglednica (Zupanc, 2010) i sl.

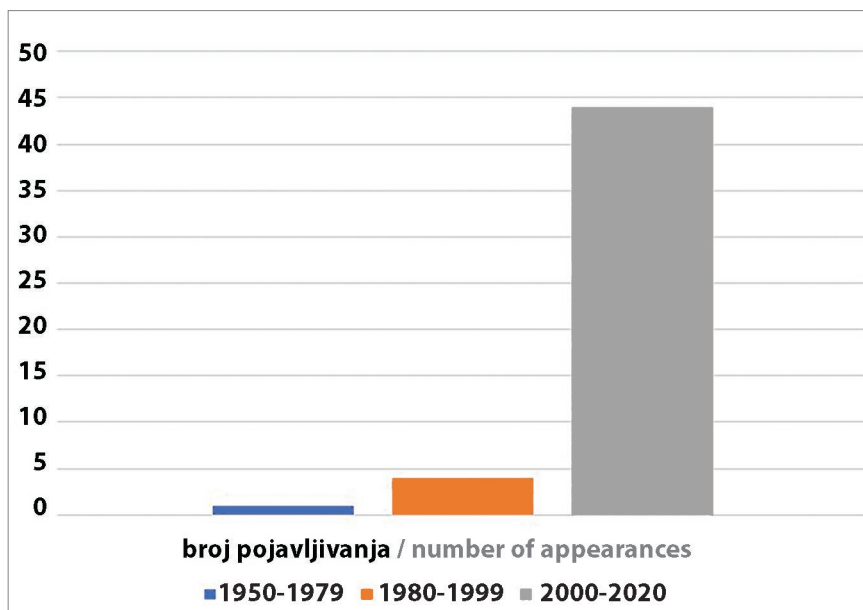
Ako izdvojimo historijskogeografske radove (sl. 4), pokazuje se da broj, odnosno udio radova s vremenom raste. Tijekom najstarijega razdoblja objavljen je samo jedan rad, tijekom srednjega razdoblja objavljena su 4 rada, a u suvremenom su razdoblju objavljena njih 44. To je jasan pokazatelj kako je odnos uporabe jezika i prostornoga identiteta kao objekta istraživanja u historijskoj geografiji sve prisutniji. Također, vidljivo je da se s obzirom

indigenous languages (Melendez Guadarrama, 2018; Knapp, 2019) and linguistic diversity in a single country (e.g. India, Kalra and Dutt, 2019). Contemporary research is mainly focused on language-identity issues, and Segrott (2011), for example, introduced a new dimension to Welsh language research and explored the impact of the Welsh language on the identity of Welsh people living in London. Johnson (1992) explored the role of language and education in the national awakening process. Linguistic-identity research of the Croatian area was conducted by Greenberg (2005) and Jordan (2018) who analyzed the disintegration of the Serbo-Croatian language and its influence on identity formation. Furthermore, Balenović and Klobučar (2011) analyzed the cultural contact of the Italian and Croatian languages, and Brešan Ančić (2015) investigated the role of the German language in the political life of Dalmatia at the beginning of the 20th century and attitudes regarding the aspiration of Croats for the introduction of the official Croatian language.

The methodology and the sources of research during these periods differ. Initially, traditional sources such as official census statistics and reports on the use of language in education systems are accompanied by the use of questionnaires (Grbić, 1994; Balenović and Klobučar, 2011), in-depth interviews (Segrott, 2001), and research of toponyms on maps or in the field (Crljenko, 2008; Coupland, 2010; Fuerst-Bjeliš, 2011; Šimunović, 2011; Crljenko and Zupanc, 2016; Šakaja and Crljenko, 2017; Fuerst-Bjeliš and Vukosav, 2019). Informal sources such as newspaper articles or autobiographical records (Novak, 2012), dictionaries, spelling manuals, monographs (Greenberg, 2005), telephone directories (Šakaja, 2003), old postcards (Zupanc, 2010), etc. are also used and analyzed.

If we focus our attention on the historical-geographical works (Fig. 4), then it can be established that during the oldest period only one paper was published, during the middle period 4 were published, and in the modern period 44 were published. This shows that the relationship between the use of language and identity as an object of research in historical geography is increasing in popularity. Also, concerning the object of research,

Sl. 4. Stanje područja s obzirom na pojavnost historijskogeografskih radova u sklopu identitetsko-jezičnih istraživanja
Fig. 4 State of the art according to the emergence of historical-geographical papers within the identity-language topic of research
Izvor: autorice članka
Source: authors of the article

na objekt istraživanja među historijskogeografskim radovima izdvajaju 3 klastera – jezični, identitetski i jezično-identitetski. Jezični klaster čine istraživanja koja kroz historijskogeografsku prizmu uglavnom sagledavaju jezični pejzaž (Coupland, 2010; Grbavac, 2013; Gradečak-Erdeljić i Zlomislić, 2014; Melendez Guadarrama, 2018; Kehrein, 2019), identitetski klaster čine istraživanja koja se na razne načine bave istraživanjima prostornih (regionalnih) identiteta (Šakaja, 2003; Fuerst-Bjeliš, 2011; Vukosav i Fuerst-Bjeliš, 2015; Fuerst-Bjeliš i Vukosav, 2018), a jezično-identitetski klaster čine istraživanja međuodnosa jezika i identiteta u nekom prostoru, u točno određenom prošlom razdoblju (Segrott, 2001; Greenberg, 2005; Scoti Jurić 2007; Šakić i Kotrla, 2007; Melnytska, 2016; Jordan, 2018).

U sklopu jezično-identitetskoga klastera posebno se ističe skupina radova čiji je objekt usredotočen na istraživanja jezičnoga elementa karte – geografskih imena (toponima). Toponimi su odraz kulturnoga miljea unutar kojega su nastali, o kojemu svjedoči i jezik (zajednice) kojim su na kartama ispisani (za područje Hrvatske uglavnom: talijanski, njemački, latinski i hrvatski). Karte su važan izvor historijskogeografskih istraživanja jer razvoj Hrvatske prikazuju kroz prostornu i vremensku odrednicu te tako svjedoče o značenju hrvatskih

3 clusters stand out among historical-geographical works—language, identity, and language-identity. The language cluster consists of research that, in a historical-geographic light, mainly looks at the language landscape (Coupland, 2010; Grbavac, 2013; Gradečak-Erdeljić and Zlomislić, 2014; Melendez Guadarrama, 2018; Kehrain, 2019), and the identity cluster consists of research that deals with spatial (regional) identity research in various ways (Šakaja, 2003; Fuerst-Bjeliš, 2011; Vukosav and Fuerst-Bjeliš, 2015; Fuerst-Bjeliš and Vukosav, 2018), while the language-identity cluster consists of research on the relationship between language and identity in a given space, during a specific period in the past (Segrott, 2001; Greenberg, 2005; Scoti Jurić 2007; Šakić and Kotrla, 2007; Melnytska, 2016; Jordan, 2018).

Within the language-identity cluster, the group of works focused on the research of the linguistic element of the map-geographical names (toponyms)—stands out. Toponyms are a reflection of the cultural milieu from which they originated, as evidenced by the language (community) in which they are written on maps (for the area of Croatia, this is mainly Italian, German, Latin, and Croatian). Maps are an important source of historical-geographical research because they show the spatial and temporal development of Croatia, and

regija koje se s vremenom mijenjalo. Toponimiju i njihova (simbolična) značenja na starim kartama Hrvatske istraživali su Fuerst-Bjeliš (2000; 2011), Faričić (2003; 2007; 2011), Mlinarić i dr. (2012), Juran i dr. (2019), a toponimiju je u starim atlasima istraživala Crljenko (2016; 2018). Dio istraživanja usredotočio se i na istraživanje endonima i egzoni- ma te na njihovo sistematiziranje i kvantificiranje (Crljenko, 2017).

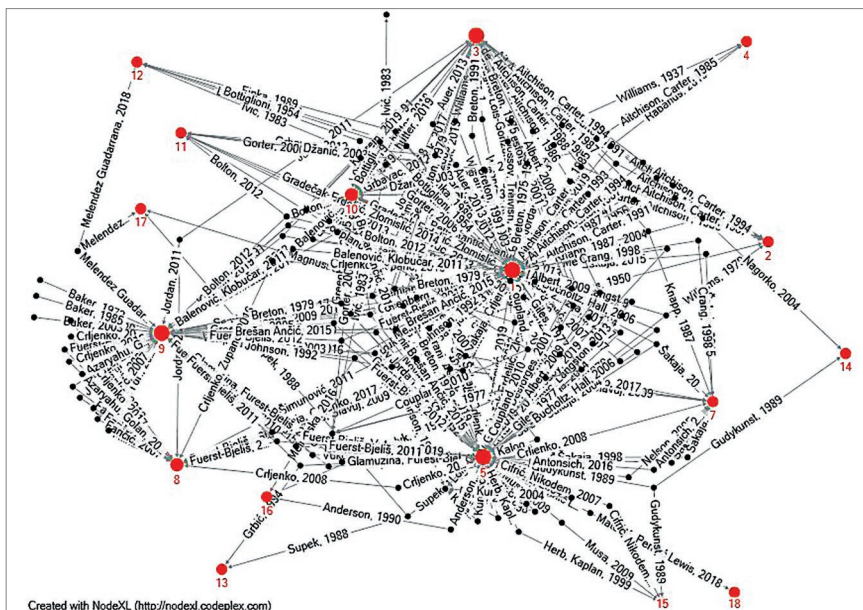
Izvori istraživanja slični su onima na područ- ju ostalih disciplina geografije i drugih područja, no metodologija rada nužno je drukčija. Početna analiza službene popisne statistike (Breton, 1979) i kartiranja eventualnih promjena u prostoru (Knapp, 1987) premda još uvijek prisutna, uglav- nom je prevladana. Metodologija istraživanja s vremenom je postala složenija. Suvremeni radovi iz, primjerice, jezičnoga historijskogeografskog klastera često dekodiraju znakove u pejzažu te analizom njihovih varijabla (s pomoću statistič- kih programa npr. Statistical Package for Social Science) dolaze do odgovarajućih zaključaka. Dio tih radova prilikom dekodiranja znakova pažnju pridaje i primjeni metoda *bottom-up* / *top-down* (Coupland, 2010; Gradečak-Erdeljić i Zlomislčić, 2014) koje upućuju na podrijetlo jezičnih zna- kova u pejzažu. U historijskogeografskim istra- živanjima uglavnom se koriste analize statičkih presjeka (*cross-section*) i dugovremenske analize. Dugovremenske analize često kombiniraju neki od službenih statističkih izvora i kvalitativne me- tode, poput dubinskoga intervjua, anketiranja, promatranja sudionika i sl. (Segrott, 2001; Siebenhutter, 2018; Kulik, 2019) te analizu nekih službenih baza podataka (Sudski registar, Regi- star udruga, Registar poslovnih subjekata) (Vu- kosav i Fuerst-Bjeliš, 2015).

Grafički prikaz analize i rezultata stanja po- dručja istraživanja (*state of the art*) odnosa jezika i identiteta prikazan je s pomoću sociograma u programu NodeXL Basic (sl. 5). Sociogram pri- kazuje mrežne grupe cjelokupnoga stanja područ- ja, ali i pojedinačne čvorove koji tu mrežnu grupu čine, a iz kojih je vidljiva zastupljenost svakoga pojedinog istraživačkog područja te udio i uloga historijske geografije u cjelokupnom području istraživanja.

thus show how Croatian regions have changed over time. Toponyms and (symbolic) meanings on old maps of Croatia were investigated by Fuerst-Bjeliš (2000; 2011), Faričić (2003; 2007; 2011), Mlinar- ić et al. (2012), Juran et al. (2019), and toponyms in old atlases were researched by Crljenko (2016; 2018). Some research also focused on the research of endonyms and exonyms and their systematiza- tion and quantification (Crljenko, 2017).

The sources of research are similar to those in the field of geography and other areas, but the method- ology is somewhat more specific. The initial anal- ysis of official census statistics (Breton, 1979) and the mapping of possible changes in space (Knapp, 1987) have been largely overcome (although they are still present). The research methodology has become more complex over time, so contempo- rary works from, for example, the language histor- ical-geographical cluster often decode characters in the landscape and come to conclusions by analyz- ing their variables (using statistical programs such as the Statistical Package for Social Science). Some of these papers, when decoding signs, pay attention to the application of *bottom-up* and *top-down* meth- ods (Coupland, 2010; Gradečak-Erdeljić and Zlomislčić, 2014), which indicate the origin of linguistic signs in the landscape. Cross-section analysis and long-term analysis are mainly used in histor- ical-geographical research. Long-term analysis of- ten combines some of the official statistical sources and methods that are the source of data in social surveys, such as in-depth interviews, surveys, obser- vation of participants, etc. (Segrott, 2001; Sieben- hutter, 2018; Kulik, 2019), or official database data (Court Register, Register of Associations, Register of Business Entities) (Vukosav and Fuerst-Bjeliš, 2015).

A graphical representation of the relationship between language and identity found during this research was made by using the NodeXL Basic program. Figure 5 shows the network groups of the entire set of results, but also the individual nodes that make up the network group, from which one can get the impression of the representation of each research area individually. That is, one can get a view of the role of historical geography within the entire field of research.

Sl. 5. Sociogram stanja područja
Fig. 5 Sociogram of the state of
the art
Izvor: autorice članka
Source: authors of the article

Legenda: čvorovi istraživanja:

1 – jezika, 2 – velškoga jezika, 3 – jezične geografije, 4 – jezičnih atlasa, 5 – identiteta, 6 – politoloških istraživanja, 7 – kulturne geografije, 8 – toponima, 9 – historijske geografije, 10 – lingvistička istraživanja, 11 – jezičnih pejzaža, 12 – lingvističke geografije, 13 – etnološka istraživanja, 14 – etnolingvistička, 15 – sociološka, 16 – politološka, 17 – antropološka i 18 – ekonomska istraživanja.

Legend: nodes of research:

1 – language, 2 – Welsh language, 3 – language geography, 4 – language atlases, 5 – identity, 6 – political research, 7 – cultural geography, 8 – toponyms, 9 – historical geography, 10 – linguistic research, 11 – linguistic landscapes, 12 – linguistic geography, 13 – ethnological research, 14 – ethno-linguistic, 15 – sociological, 16 – political science, 17 – anthropological and 18 – economic research.

Pregledom stanja područja vezanog uz istraživanja jezika, na temelju uzoraka analiziranih radova objavljenih na engleskom i hrvatskom jeziku, susrećemo se s nizom termina (*jezična geografija, geografija jezika, lingvistička geografija, arealna lingvistika, dijalektalna geografija i geolingvistika*), koje najprije treba proučiti da bi se spoznalo njihovo točno značenje, uklopilo ih u znanstveni kontekst koji im pripada te kako bi se njima koristilo u jasnom značenju i razlikovanju. Iako svi termini na prvi pogled djeluju kao istoznačnice (svima je jezik zajednički objekt istraživanja), oni su ipak različiti jer dolaze iz različitih znanstvenih područja, od kojih svako ima svoje specifične pristupe i metodologiju rada.

Istraživanje je pokazalo da multidisciplinarnost istraživanja uporabe jezika dovodi do brojnih terminoloških problema. Naime, problem je preuzimanje termina iz jednoga područja znanosti u drugo. Vjerojatno je takva pogreška nastala prilikom definiranja termina lingvistička geografija. Naime, ovdje riječ geografija označava prostorni razmještaj jezičnih (dijalektnih) pojava, dakle na taj način upućuje na objekt istraživanja ove disci-

Based on samples of analyzed papers published in English and Croatian, we encountered several terms (*linguistic geography, language geography, areal linguistics, dialectal geography and geolinguistics*), which must first be studied to understand their exact meaning or scientific context, and how to use them skillfully. Although all terms seem synonymous at first glance (all have in common the basic object of research: language), they are different because they come from different scientific fields, each of which has its specific associated approaches and methodologies.

Research has shown that the interdisciplinarity of language use research leads to some terminological problems, i.e. taking terms from one field of science and using them in another. Such an error arose when defining the term linguistic geography. Namely, linguists borrowed the word geography for their term, to draw attention to what their linguistic subdiscipline deals with: the spatial arrangement of linguistic (dialectal) phenomena. If we look at the

pline. Geografija je, prema tome, ovdje poistovjećena sa značenjem prostornoga rasporeda pojava. No, nije li geografija puno više od proučavanja prostornoga razmještaja? Bi li prikladniji termin za lingvističku geografiju bio lingvistički prostorni raspored/rasprostranjenost ili lingvistička prostorna analiza? No izgledi da se sadašnji termin promjeni ne postoje jer lingvistička geografija kao disciplina unutar lingvistike postoji već cijelo stoljeće, a njezin je naziv (termin) danas čvrsto ukorijenjen u stručnoj terminologiji. Ovakva zbujujuća situacija s pravom otežava shvaćanje pripada li lingvistička geografija lingvističkom ili geografskom korpusu znanja, a da bi se do toga odgovora došlo, potrebno je analizirati pristupe, objekte i metodologiju istraživanja objavljenih radova.

Određene poteškoće stvara i termin geolingvistika. On naoko izgleda samo kao kraća varijanta dužega naziva geografska lingvistika, no to je zasebna disciplina za koju, zbog njezine interdisciplinarnosti, nije uvijek jasno koja joj je matična disciplina. Naime taj termin gotovo sasvim ravnopravno u svojim istraživanjima rabe sociolozi, lingvisti i geografi. Ovo su samo dva primjera koja pokazuju koliko je pažnje potrebno pri definiranju pojmova kako bi se izbjegle zabune, a njihovo korištenje bilo jasnije i egzaktnije. Katkad situaciju otežava i to što se zbog slabo definiranih područja istraživanja terminologija koristi različito i nedosljedno. Tako su poneki geografi, uglavnom u starijoj literaturi objavljenoj prije 50-ak godina, pišući o jezičnoj geografiji rabili naziv lingvistička geografija. Još jedan problem vezan uz terminologiju jest problem prevođenja s jednoga na drugi jezik. Tako je, primjerice, francuski termin *géographie des langues* (kao naslov knjige autora R. Bretona iz 1976.) preveden kao *geolinguistics*, odnosno u podnaslovu i kao *ethnolinguistic geography* u svojem engleskom izdanju (prijevod: Schiffman, H. F., 1991). Jedan od problema na koji prilikom prevođenja možemo naići vezan je uz termine *language of geography* i *geography of language* – iako oba pripadaju geografskom korpusu znanja i oba naoko označavaju slično, oni nisu isti jer, kako je već prethodno istaknuto, objekti istraživanja su im različiti.

formation of the term linguistic geography from that point of view, we could say that the name is completely accurately defined. But if we look at the term linguistic geography from the point of view of the field of geography, we rightly ask ourselves: isn't geography much more than the study of spatial distribution? Would a more appropriate term for linguistic geography be linguistic distribution or linguistic spatial analysis? But there are no prospects for such a term to change because linguistic geography as a discipline within the linguistic field of science has existed for a century, and its name is today firmly rooted in professional terminology. This confusing situation rightly makes it difficult to understand whether linguistic geography belongs to the linguistic corpus or geographical corpus of knowledge, and to figure it out, it was necessary to consult a large number of scientific research papers.

The notion of geolinguistics also creates certain difficulties. This term seems to be only a shorter variant of the longer name geographical linguistics, but it is a separate discipline for which the parent discipline is not always clear, due to its interdisciplinarity. Namely, this term is used in almost the same way in research by sociologists, linguists, and geographers. These are just two examples that show how much attention is needed in defining terms to avoid confusion, in order to make their future use more exact. Sometimes the situation is aggravated by the fact that, due to poorly-defined areas of research, terminology use varies and is inconsistent. Thus, some geographers (mainly in older literature) used the term linguistic geography when writing about language geography. Another problem related to terminology is the problem of translating from one language to another. Thus, for example, the French term *géographie des langues* (the title of a book by R. Breton in 1976) was translated as *geolinguistics* with the subtitle of *ethnolinguistic geography* in its English edition (translation: Schiffman, H.F., 1991). One of the problems we encountered when translating related to the terms *language of geography* and *geography of language*; although both belong to the geographical corpus of knowledge and seem to have a similar meaning, they are not the same because, as previously pointed out, the research objectives are different.

Zaključak

Rezultati pregleda stanja područja pokazali su da je interes za istraživanje uporabe jezika i odnos jezika i prostornoga identiteta s vremenom sve veći. Sve jezične, identitetske i jezično-identitetske teme karakterizira naglašena multidisciplinarnost, stoga je diversifikacija izrazita, ne samo u drugim područjima znanosti, poput lingvistike, antropologije ili sociologije, nego i unutar same geografije, među geografskim subdisciplinama (historijska geografija, kulturna geografija, jezična geografija). Istraživanje odnosa jezika i identiteta postalo je dio suvremenoga trenda istraživanja, koji usporedno s rastom broja radova u drugim disciplinama prati i porast broja historijskogeografskih radova.

Analiza je također pokazala da je, s obzirom na povijesni kontekst promatranja odnosa uporabe jezika i identiteta, prevalentan udio radova historijskogeografskoga karaktera u odnosu na druge geografske subdiscipline premda, s obzirom na jezik kao jedan od objekata istraživanja, radovi istodobno mogu participirati i u drugim disciplinama, što potvrđuje izrazitu multidisciplinarnost i transdisciplinarnost istraživanja. Historijska geografija, kao geografija prošlih razdoblja, integrira u potpunosti odnos jezika i (prostornih) identiteta u svoj objekt istraživanja, no kako svaka pojava (ili objekt istraživanja) ima svoju povijest i razvoj, tako je i povijesni kontekst uporabe jezika istodobno dio fokusa jezične i kulturne geografije.

Pregled stanja područja historijskogeografske literature o jezično-identitetskim pitanjima u širem vremenskom kontekstu pokazao je postojanje triju klastera tema: jezičnih, identitetskih i jezično-identitetskih. Analizom pristupa i metodologija historijskogeografskih radova pokazalo se da se autori podjednako često služe metodama dugovremenske analize i analize statičkih presjeka (*cross-section*) te da su se izvori i metode istraživanja s vremenom razvili i promijenili: od početnih jednostavnih (kombinacija službene popisne statistike i izvješća obrazovnoga sustava o uporabi jezika), do suvremenih kompleksnih kvantitativnih i kvalitativnih metoda koje uključuju analizu (simboličkoga značenja) toponima, semiotiku jezičnih znakova, kao i statističke programe za analizu njihovih varijabla, analize internetskih baza, novinskih članaka, starih razglednica, natpisa na majicama,

Conclusion

By reviewing the relevant literature, we found that interest in these topics is becoming increasingly important. All language, identity and language-identity topics are characterized by pronounced multidisciplinary, so diversification is pronounced in other fields of science such as linguistics, anthropology or sociology, as well as within geography itself and among geographical subdisciplines (historical geography, cultural geography, linguistic geography). This has become a modern trend, accompanied by an increase in the number of papers on these topics in other disciplines and in historical-geographical papers.

The analysis also showed that, given the historical context of observing the relationship between language use and identity, the predominant share of works of historical-geographical character concerning other geographical subdisciplines (although, given language as a research objective, works also come from other disciplines) confirms the distinct multidisciplinary and transdisciplinary of examined research. Historical geography, as the geography of past periods, fully integrates the relationship of language and (spatial) identity into its research objectives, but as each phenomenon (or research objective) has its history and development, so is the historical context of language use part of the focus of language and cultural geography.

A review of relevant historical-geographical literature showed the existence of three clusters of topics: language; identity; and language-identity. By analyzing historical-geographical works, we found that the authors used the methods of long-term analysis and cross-section analysis equally often. But that sources and research methods have evolved and changed over time: from initial simple methods (a combination of official census statistics and education system reports on language use) to modern complex methods involving toponyms, semiotics of language signs, and statistical programs to analyze variables, online databases, newspaper articles, old postcards, inscriptions on T-shirts, in-depth interviews, surveys, observations of participants,

Odnos jezika i prostornoga identiteta u historijskogeografskim istraživanjima – pregled (multi) disciplinarnih pristupa

The relationship of language and spatial identity in historical geography research: a review of (multi) disciplinary approaches

Literatura
Literature

dubinske intervju, anketiranje, promatranje sudionika, dekodiranje i analizu materijalnih i nematerijalnih socio-kulturnih obilježja i sl. Historijskogeografski kontekst promatranja prostornog identiteta uključuje analizu jezičnih natpisa i geografskog nazivlja (toponima). Takav pristup mogao bi se koristiti za izradu vernakularnih (perceptivnih) ili imaginativnih (regionalnih) karata.

interpretation of tangible and intangible characteristics of socio-cultural features, etc. The historical-geographical context of spatial identity observation also works by detecting language inscriptions and geographical names. The goal of such research could be, for example, to single out vernacular regions or to make imaginative (regional) maps.

- Aitchison, J., Carter, H., 1985: *The Welsh Language: An Interpretative Atlas: 1961-1981*, University of Wales Press, Cardiff.
- Aitchison, J., Carter, H., 1988: *The Welsh Language in the Cardiff Region, Rural Surveys Research Unit*, Department of Geography, University College of Wales, Aberystwyth.
- Aitchison, J., Carter, H., 1994: *A geography of the Welsh Language 1961-1991*, University of Wales Press, Cardiff.
- Anderson, B., 1990: *Nacija zamišljena zajednica: razmatranja o porijeklu i širenju nacionalizma*, Školska knjiga, Zagreb.
- Auer, P., 2013: The geography of Languages: Steps toward a New Approach, *Fragil* 16, 1-39.
- Baker, C., 1985: *Aspects of Bilingualism in Wales*, Multilingual Matters, Clevedon, Avon.
- Baker, A. R. H., 1972: Rethinking historical geography, in: Baker, A. R. H. (ed.): *Progress in historical geography*, David & Charles, 11-28.
- Baker, A. R. H., 2003: *Geography and history - bridging the divide*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Balenović, K., Klobučar, E., 2011: Kulturološki dodiri hrvatskog i talijanskog jezika, *Život i škola* 57 (25), 91-99.
- Bottiglioni, G., 1954: Linguistic Geography: Achievements, Methods and Orientations, *Word* 10 (2-3), 375-387.
- Brešan Ančić, T., 2015: German Language in Dalmatia in Early 20th Century, *De Gruyter Zeitschrift für Slawistik* 60 (1), 18-32.
- Breton, R., 1975: La place de la géographie des langues, *Annales de Géographie* 84 (465), 513-525.
- Breton, R., 1976: *Géographie des langues*, PUF, Paris.
- Breton, R., 1979: *Géographie du français et de la francité en Louisiane*, Centre international de recherche sur le bilinguisme, Quebec.
- Breton, R., 1991: *Geolinguistics. Language Dynamics and Ethnolinguistic Geography*, University of Ottawa Press, Ottawa (Translated and expanded by Harlod F. Schiffman).
- Breton, R., 1997: *Atlas of the Languages and Ethnic Communities of South Asia*, Sage Publications, New Delhi.
- Campbell, J. L., 2015: Areal Linguistics, in: Wright, J. D. (eds.): *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Elsevier, Orlando, 955-960.
- Campbell, J. L., 1945: *Gaelic in Scottish Education and Life*, W. and A. K. Johnston for the Saltire Society, Edinburgh.
- Cifrić I., Nikodem, K., 2007: Relacijski identiteti - socijalni identitet i relacijske dimenzije, *Društvena istraživanja* 16 (3) (89), 33-358.
- Coupland, N., 2010: Welsh Linguistic Landscapes 'From Above' and 'From Below', in: Jaworski, A., Thurlow, C. (eds.): *Semiotic Landscapes: Language, Image, Space*, Continuum, London, 77-101.
- Crang, M., 1998: *Cultural Geography*, Routledge, London.
- Crljenko, I., 2008: Izraženost identiteta u gradskoj toponimiji kvarnerskih i istarskih gradova, *Hrvatski geografski glasnik* 70 (1), 67-90.
- Crljenko, I., Zupanc, I., 2016: Bilingualism and the renaming of the namescape of Croatian Istria: A Geographical approach, in: Jordan, P., Woodman, P. (eds.): *Place-Name Changes: Proceedings of the Symposium in Rome*, Dr. Kovač, Hamburg, 417-434.
- Crljenko, I., 2016: *Hrvatski egzonimi I: imena država, glavnih gradova i njihovih stanovnika*, Leksikografski Zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
- Crljenko, I., 2017: Metoda klasifikacije u istraživanjima egzonima, *Hrvatski geografski glasnik* 79 (1), 81-106.
- Crljenko, I., 2018: *Hrvatski egzonimi II: popis suvremenih i povijesnih egzonima*, Leksikografski Zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
- de Carvalho, D. C. M., 1962: The Geography of Languages, in: Wagner, P., Mikesell, M. W. (eds.): *Readings in Cultural Geography*, University of Chicago Press, Chicago, 75-93.
- Desforges, L., Jones, R., 2001: Geographies of languages/Languages of geography, *Social & Cultural Geography* 2 (3), 261-264.
- Faričić, J., 2003: Otok Pag na starim kartografskim prikazima, *Geoadria* 8 (1), 47-126.
- Faričić, J., 2007: Geografska imena na kartama Hrvatske 16. i 17. stoljeća, *Kartografija i geoinformacije* 6, 149-179.
- Faričić, J., 2011: Neki geografski aspekti proučavanja toponima, u: Skračić, V., Faričić, J. (ur.): *Zbornik radova s prvoga nacionalnog znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima*, Sveučilište u Zadru, Zadar, 51-66.
- Fürst-Bjeliš, B., 2000: Toponimija i percepcija u prostoru Triplex Confinium: Morlakija, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 32-33 (1), 349-354.
- Fuerst-Bjeliš, B., 2011: Slike i mijene regionalnoga identiteta. Geografska imena na kartama ranoga novoga vijeka (odabrani primjeri), u: Skračić, V., Faričić, J. (ur.): *Zbornik radova s prvoga nacionalnog znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima*, Sveučilište u Zadru, Zadar, 67-72.

- Fuerst-Bjeliš, B., 2012: Turopolje – što je to? Historijskogeografski pogled na prostorni pojam i identitet tradicijske regije, *Luč* 1 (1), 13-19.
- Fuerst-Bjeliš, B., Vukosav, B., 2018: Landscape of identities in shared spaces of the borderlands, *Europa Regional* 26 (2), 5-13.
- Giles, H., Bourhis, R. Y., Taylor, D. M., 1977: Towards a Theory of Language in Ethnic Group Relations, in: Giles, H. (eds.): *Language, Ethnicity and Intergroup Relations*, Academic Press, London, New York, San Francisco.
- Glamuzina, N., Fuerst-Bjeliš, B. 2015: *Historijska geografija Hrvatske*, Filozofski fakultet, Split, DOI:10.13140/RG.2.1.2077.2883
- Gradečak-Erdeljić, T., Zlomisljić, J., 2014: Linguistic landscape in the city of Osijek, *Hum* 9 (11-12), 7-37.
- Grbavac, I., 2013: Linguistic landscape in Mostar, *Jezikoslovlje* 14 (2-3), 501-515.
- Grbić, J., 1994: Mnogostruki identiteti: primjer Hrvata u Mađarskoj, *Studia etnologica Croatica* 6 (1), 119-126.
- Greenberg, R. D., 2005: *Jezik i identitet na Balkanu: raspad srpsko-brvatskoga*, Srednja Europa, Zagreb.
- Gudykunst, W. B., 1989: Cultural Variability in Ethnolinguistic Identity, in: Ting-Toomey, S., Korzenny, F. (eds.): *Language Communication and Culture*, Sage, Newbury Park, 222-243.
- Gunnemark, E. 1991: What is geolinguistics? *Journal of the American Society of Geolinguistics* 17, 12-13.
- Hess, M., 2009: German – Language Geography, in: Kitchin, R., Thrift, N. (eds.): *International Encyclopedia of Human Geography*, Elsevier, Oxford, 481-485.
- Johnson, N. C., 1992: Nation-building, language and education. The geography of teacher recruitment in Ireland, 1925-1955, *Political Geography* 11 (2), 170-189.
- Jones, R., 2009: Language, in: Kitchin, R., Thrift, N. (eds.): *International Encyclopedia of Human Geography*, Elsevier, Oxford, 146-152.
- Jordan, P., 2007: Annotations to a Concept of Language Geography, u: Filipčić, A. (ur.): *Zbornik radova 4. hrvatskog geografskog kongresa*, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb, 45-56.
- Jordan, P., 2011: Thoughts on a concept of language geography, *Review of Historical Geography and Toponomastics* 11 (21-22), 33-46.
- Jordan, P., 2018: Languages and Space-Related Identity: The Rise and Fall of Serbo-Croatian, in: Brunn, S. D., Kehrein, R. (eds.): *Handbook of the Changing World Language Map*, e-pub.
- Juran, K., Barzman, K., Faričić, J., 2019: Kartografija u službi Mletačke države: karta sjeverne i srednje Dalmacije nepoznatog autora s početka 16. stoljeća, *Geoadria* 24 (2), 93-139, DOI: 10.15291/geoadria.2885
- Kalra, R. Ashok, K. D., 2019: Exploring Linguistic Diversity in India: A Spatial Analysis, in: Brunn, S. D., Kehrein, R. (eds.): *Handbook of the Changing World Language Map*, e-pub.
- Kehrein, R., 2019: Vertical Language Change in Germany: Dialects, Regiolects and Standard German, in: Brunn, S. D., Kehrein, R. (eds.): *Handbook of the Changing World Language Map*, e-pub.
- Knapp, G., 1987: *Linguistic and Cultural Geography of Contemporary Peru*, Texas paper on Latin America, Austin, 1-15.
- Knapp, G., 2019: The Changing Kuichwa Language Map in Ecuador, in: Brunn, S. D., Kehrein, R. (eds.): *Handbook of the Changing World Language Map*, e-pub.
- Kulyk, V., 2019: Memory and Language: Different Dynamics in the Two Aspects of Identity Politics in Post-Euromaidan Ukraine, *Nationalities Papers*, 47 (6), 1030-1047.
- Lafkioui, M. B., 2020: Dialectology and Linguistic Geography, in: Vossen, R., Dimmendaal, G. (eds.): *The Oxford Handbook of African Languages*, Oxford Handbooks, Oxford, 104-124.
- Landry, R., Bourhis, R. Y., 1997: Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality: An Empirical Study, *Journal of Language and Social Psychology* 16 (1), 23-49.
- Lawson, J., Kingsley, J., 2018: The Language of Australian Human-Ecological Relationship: Identity, Place and Landscape, in: Brunn, S. D., Kehrein, R. (eds.): *Handbook of the Changing World Language Map*, e-pub.
- Lois-González, R. C., Olcina Cantos, J., Pazos-Otón, M., 2018: »Spanish Languages« as Polysemic Expression: Territories, Borders and Geopolitical Identities, in: Brunn, S. D., Kehrein, R. (eds.): *Handbook of the Changing World Language Map*, e-pub.
- Lončarić, M., 2013: Rad Božidara Finke na lingvističkoj geografiji, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 18, 33-46.
- Medby, I. A., 2019: Political geography and language: A reappraisal for a diverse discipline, *Area* 1-8.
- Meléndez Guadarrana, L. 2018: Linguistic Geography of Huastec, *Cuadernos de Lingüística de El Colegio de México* 5 (2), 120-158.
- Melnyska, K., 2016: Language and Identity: The Case of Montenegro, *Adeptus* 8, 1-22.
- Mlinarić, D., Faričić, J., Mirošević, L., 2012: Historijsko-geografski kontekst nastanka Lučićeve karte Illyricum hodiernum, *Geoadria* 17 (2), 145-176, DOI:10.15291/geoadria.247
- Novak, K., 2012: What can language biographer reveal about multilingualism in the Habsburg Monarchy? A case study on the members of the Illyrian movement, *Jezikoslovlje* 13 (2), 395-417.
- Pranjković, I., 2007: Glavne sastavnice hrvatskoga jezičnoga identiteta, u: Granić, J. (ur.): *Jezik i identiteti*, HDPL, Zagreb – Split, 487-496.
- Rees, W. H., 1947: *The Vicissitudes of the Welsh Language in the Marches of Wales*, PhD thesis, Swansea University, Swansea.
- Rončević, M., 2019: *Jezični krajolik grada Rijeke između prošlosti i sadašnjosti*, Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb.
- Sauer, C. O., 1925: *The Morphology of Landscape*, University Press, Berkeley.
- Scotti Jurić, R., 2007: Interkulturalna komunikacija u Istri: koegzistencija identiteta, u: Granić, J. (ur.): *Jezik i identiteti*, HDPL, Zagreb – Split, 55-567.
- Segrott, J., 2001: Language, geography and identity: The case of the Welsh in London, *Social & Cultural Geography* 2 (3), 281-296.
- Siebenhütter, S., 2018: Study of Linguistic Areas: Evidence from Cultural words, Semantic Maps and Spatial Reference in Southeast Asia, in: Brunn, S. D., Kehrein, R. (eds.): *Handbook of the Changing World Language Map*, e-pub.

- Siebenhütter, S., 2019: Sociocultural Influences on Linguistic Geography: Religion and Language in Southeast Asia, in: Brunn, S. D., Kehrein, R. (eds.): *Handbook of the Changing World Language Map*, e-pub.
- Stolac, D., 2014: Expressing Croatian identity through language designators, *Croatian Studies Review* 10 (1), 105-132.
- Šakaja, L., 1998: Kultura kao objekt geografskog proučavanja, *Društvena istraživanja* 7, 3 (25), 461-484.
- Šakaja, L., 2003: Imaginativna geografija u hrvatskim ergonimima, *Hrvatski geografski glasnik* 65 (1), 25-45.
- Šakaja, L., 2004: Arbor mundi u nazivima ugostiteljskih objekata, *Revija za sociologiju* 35 (1-2), 13-29.
- Šakaja, L., Crljenko, I., 2017: Periferni gradski tekst. Ulično nazivlje i spomenici zagrebačke Dubrave u semiotičkoj perspektivi, *Etnološka tribina* 47 (40), 236-253.
- Šakić, M., Kotrla, M., 2007: Materinski jezik i nacionalni identitet – javna percepcija građana Hrvatske, u: Granić, J. (ur.): *Jezik i identiteti*, HDPL, Zagreb – Split, 605-613.
- Šimunović, P., 2011: Moliški Hrvati i njihova imena, *Folia onomastica Croatica* 20, 189-205.
- Thomas, J. G., 1956: The Geographical Distribution of the Welsh Language, *Geographical Journal* 122, 71-79.
- Vukosav, B., Fuerst-Bjeliš, B., 2015: Medijska percepcija prostornih identiteta: konstrukcija imaginativne karte dalmatinske unutrašnjosti, *Geoadria* 20 (1), 23-40.
- Vukosav, B., Fuerst-Bjeliš, B., 2016: Labels of Interest Groups as Indicators of a Vernacular Region: a Case Study in Croatia, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 107 (4), 454-467.
- Wagner, P. L., 1966: Cultural Geography – Language: Whys and Wherefores, *Geographical Review* 56 (2), 291-292.
- Wagner, P. L., 1991: Language, Geography of, in: Dunbar, G. S. (eds.): *Modern Geography: An Encyclopaedic Survey*, Routledge, London, 103.
- Wagner, P. L., 1958: Remarks on the Geography of Language, *Geographical Review* 48 (1), 86-97.
- Williams, C. H. (ed.), 1988: *Language in Geographic Context*, Multilingual Matters, Clevedon.
- Williams, C. H., 1996: Geography and Contact Linguistics, in: Goebel, H., Nelde, P. H., Sary, Z., Wölck, W. (eds.): *Kontaktlinguistik/Contact Linguistics/Linguistique de contact*, vol. 2., Mouton de Gruyter, Berlin, New York, 63-74.
- Williams, D. T., 1937: A Linguistic Map of Wales, *Geographical Journal* 89, 146-151.
- Williams, D., 1950: *A History of Modern Wales*, John Murray Publishers Ltd, London.
- Williams, G., 1979: *Religion, Language and Nationality in Wales*, Historical Essays, Cardiff.
- Withers, C. W. J., 1984: *Gaelic in Scotland 1698-1981: The Geographical History of a Language*, John Donald, Edinburgh.
- Zupanc, I., 2010: *Pristup analizi prezentacije i vrednovanja baštine – primjer Istre*, Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb.

Autori
Authors

Mihela Melem Hajdarović mmelem@lzmk.hr
mr. sc., Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Frankopanska 26,
10 000 Zagreb, Hrvatska

Borna Fuerst-Bjeliš bornafb@geog.pmf.unizg.hr
prof. dr. sc., Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek, Marulićev trg 19/2,
10 000 Zagreb, Hrvatska